

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
(για ΟΛΑ τα τμήματα ενιαύσιας και διετούς προετοιμασίας)

ΟΝΟΜΑ:

ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 22 / 3 / 2025

ΤΜΗΜΑ:

Βαθμός

%

Διδαγμένο κείμενο

50 μονάδες

1^ο απόσπασμα: Πλάτωνος, Πρωταγόρας 321b-322a.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχειρεῖ βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠῦρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής — πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική — ἐζήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ᾧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν [...].»

2^ο απόσπασμα: Αριστοτέλους, Πολιτικά, 1.12, 1253a29-39.

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζῶων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χειρίστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χειρίστον.

A1. Να γράψετε δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις κάτωθι προτάσεις τη λέξη Σωστό ή Λάθος, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, με βάση το 1^ο διδαγμένο κείμενο: (3 x 2 μον. = 6μον.)

α. Επειδή ο άνθρωπος πήρε μερίδιο από θεϊκά πράγματα, μόνος από τα ζώα, λόγω της συγγένειάς του με τον θεό, πίστεψε σε θεούς και επιχειρούσε να κατασκευάζει και βωμούς και αγάλματα θεών.

β. Οι άνθρωποι τεχνηέντως άρθρωσαν φθόγγους και λέξεις και, μεταξύ άλλων, επινόησαν κατοικίες και ρουχισμό, κατοικώντας διασκορπισμένοι σε πόλεις.

γ. Οι τεχνικές γνώσεις ήταν καλός βοηθός για την ανεύρεση της τροφής και τον πόλεμο με τα θηρία, δεν εξασφάλιζαν όμως την πολιτική τέχνη - μέρος της οποίας είναι η πολεμική τέχνη - που ήταν απολύτως απαραίτητη ώστε να μπορούν οι άνθρωποι να συγκεντρώνονται και να χτίζουν πόλεις.

A2.α. «εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν»: Σε ποια λέξη ή φράση από το 1^ο διδαγμένο κείμενο αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτῶν»; (2 μον.)

A2.β. «οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα»: Σε ποια λέξη ή φράση από το 2^ο διδαγμένο κείμενο αναφέρεται η αντωνυμία «οἷς»; (2 μον.)

Μονάδες 10

10'

B1.α. Να ορίσετε τις έννοιες «*φωνήν και όνόματα*», «*δημιουργική τέχνη*» του 1^ο αποσπάσματος. (8 μον.)

B1.β. Στο χωρίο «*Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς ... καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον.*», από το 2^ο απόσπασμα, ο Αριστοτέλης τονίζει την αντίθεση ανάμεσα στον ενάρετο και τον μη ενάρετο άνθρωπο. Να αναφέρετε δύο (2) εκφραστικά μέσα με τα οποία ο φιλόσοφος αισθητοποιεί τις απόψεις του στο πλαίσιο αυτό. (2 μον.)

Μονάδες 10

15'

B2. Στο 1^ο απόσπασμα αναφέρεται ότι ο Δίας «*δείσας περὶ τῶ γενεὶ ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἴν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί*». Τα δώρα αυτά μάλιστα μοιράζονται «*ἐπὶ πάντα*», ενώ τονίζεται: «*καὶ πάντες μετεχόντων οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν*».

Αφού ορίσετε τις έννοιες «*αἰδώς*» και «*δίκη*» του παραπάνω αποσπάσματος, να εξετάσετε πώς συνδέονται οι ηθικές αρετές του ανθρώπου με τη συγκρότηση και τη διατήρηση της πολιτικής κοινωνίας, συγκρίνοντας τα παραπάνω χωρία με το 2^ο διδαγμένο κείμενο, καθώς και το ακόλουθο παράλληλο.

▪ Παράλληλο κείμενο: Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια, 1155a 25 – 35

«Φαίνεται ότι και στις πόλεις κρατάει ενωμένους τους πολίτες ή **φιλία** και ότι αυτή απασχολεί περισσότερο τους νομοθέτες παρά η δικαιοσύνη. Διότι η **ομόνοια** φαίνεται πως είναι συγγενής και ότι έχει ομοιότητες με τη **φιλία** και γι' αυτό την επιζητούν όσο γίνεται περισσότερο, ενώ παράλληλα προσπαθούν να απομακρύνουν τη **διχόνοια**, η οποία είναι εχθρός της **φιλίας**. Εξάλλου όταν οι άνθρωποι συνδέονται μεταξύ τους με φιλικούς δεσμούς, δεν παρίσταται ανάγκη δικαιοσύνης, αλλά, αντίθετα, όταν οι άνθρωποι είναι δίκαιοι, έχουν και πάλι ανάγκη την οικοδόμηση φιλικών σχέσεων, ενώ η υπέρτατη δικαιοσύνη φαίνεται ότι βρίσκεται μεταξύ φίλων. Η **φιλία** δεν είναι μόνο αναγκαία αλλά και ωραία. Επαινούμε όσους αγαπούν τη **φιλία** και, το να έχει κανείς πολλούς φίλους αποτελεί ένα από τα τιμητικότερα πλεονεκτήματα · μερικοί μάλιστα πιστεύουν πως το να είναι κανείς έντιμος και ενάρετος άνθρωπος είναι το ίδιο με το να είναι πιστός φίλος.»

Μονάδες 10

45'

B3. Δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθέναν από τους 3 φιλοσόφους της ελληνικής αρχαιότητας (στήλη Α') να γράψετε το γράμμα του στοιχείου ή στοιχείων που τους αφορούν (στήλη Β):

στήλη Α'	στήλη Β'
1. Σωκράτης	α. Έχει ειπωθεί ότι «κατέβασε την φιλοσοφία από τα άστρα στη γη».
2. Πλάτωνας	β. Ακούσε πολύ συχνά αυστηρή κριτική προς τους συναδέλφους του στην Ακαδημία, γεγονός που τον καθιστούσε αντιδημοφιλή.
3. Αριστοτέλης	γ. Κατά τη νεότητά του είχε και πολιτικές φιλοδοξίες. δ. Ολοκλήρωσε το μνημειώδες πολιτικό του σύγγραμμα γύρω στο 374 πΧ, έπειτα από πολυετή εργασία. ε. Αναζήτησε πρώτος την αρχή κάθε ηθικής έννοιας, που δεν επηρεάζεται από τη δυνατότητα αντίληψης του κάθε ανθρώπου.

Μονάδες 10

5'

B4. Να παραγάγετε απλά ή σύνθετα ουσιαστικά που να δηλώνουν **προϊόν ενέργειας** (χρησιμοποιώντας την κατάληξη **-μα**), ένα (1) για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις των κειμένων:

▪ **μετέσχε, βωμούς, ύποδέσεις, θῶ, συστήσας.** (5 λέξεις x 2μον.)

Μονάδες 10

10'

Αδίδακτο Θέμα

50 μονάδες

Θουκυδίδου, Ξυγγραφή Ιστοριῶν, 1.144.1 – 1.145.1

Thucydides, *Historiae*, vol. I, Oxford Univ. Press

Λίγο πριν από το ξέσπασμα του Πελοποννησιακού Πολέμου, οι Λακεδαιμόνιοι υπέβαλαν στους Αθηναίους την πρότασή τους για ειρήνη, με τους εξής όρους: α) να σταματήσουν οι Αθηναίοι την πολιορκία της Ποτιδαίας, β) να απελευθερώσουν την Αίγινα και γ) να καταργήσουν το Μεγαρικό ψήφισμα, βάσει του οποίου τα Μέγαρα αποκλείονταν από τα λιμάνια και την αγορά της Αθήνας. Το λόγο στην αθηναϊκή Εκκλησία του Δήμου λαμβάνει ο Περικλής για να εκθέσει τους προβληματισμούς του και να παρουσιάσει ένα εκτενές σχέδιο δράσης. Στο παρόν απόσπασμα, εισηγείται στους Αθηναίους τους όρους που θα πρέπει να θέσουν οι ίδιοι πια στους Λακεδαιμόνιους, απαντώντας έτσι στην παραπάνω πρόταση των τελευταίων.

144. [1] «Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἣν ἐθέλητε ἀρχὴν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἀμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας. [2] Ἄλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾶ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἣν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε), τὰς δὲ πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα, καὶ ὅταν κάκεῖνοι ταῖς ἑαυτῶν ἀποδώσι πόλεσι μὴ σφίσι [τοῖς Λακεδαιμονίοις] ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκάστοις ὡς βούλονται· δίκας τε ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνηθείας, πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνόμεθα. Ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῆδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. [3] Εἰδέναι δὲ χρῆ ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν, ἣν δὲ ἐκούσιοι μᾶλλον δεχώμεθα, ἥσσον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἔξομεν, ἕκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγιστα τιμαὶ περιγίγνονται. [4] Οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν ὑποστάντες Μήδους καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὀρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμη τε πλέονι ἢ τύχῃ καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει τὸν τε βάρβαρον ἀπέωσαντο καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά. Ὦν οὐ χρῆ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι.»

145. [1] ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι **νομίσαντες** ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευε καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ [...].

Λεξιλόγιο

- ✓ ξενηλασίαι : **οι απελάσεις ξένων.**
- ✓ ἀπέωσαντο (ἀόριστος) < ἀπό + ὠθέομαι-οὔμαι : **απωθώ.**

Γ1. Να μεταφράσετε τα αποσπάσματα:

- από τις §§ 144. 1-2, «Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ... μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων, [...]».
- την § 145.1, «ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν, ... ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ [...]». Μονάδες 20

40'

Γ2. Να αναφέρετε με ποιους όρους θα πρέπει, κατά την άποψη του Περικλή, να δηλώσουν οι Αθηναίοι ότι αποδέχονται την πρόταση ειρήνης που τούς υπέβαλαν νωρίτερα οι Λακεδαιμόνιοι.

Μονάδες 10

20'

Γ3.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: (5 μον.)

- **μᾶλλον** : να αντικαταστήσετε τον τύπο στον **θετικό** βαθμό.
- **βούλονται** : το **α' ενικό** πρόσωπο της **οριστικής** του **Αορίστου**.
- **ἐθέλομεν** : να αντικαταστήσετε τον τύπο στον **Παρατατικό** της ίδιας φωνής.
- **ἀποκρίνασθαι** : το **απαρέμφατο** του **μέσου Παρακειμένου**.
- **χρηῆσθαι** : το **β' ενικό** πρόσωπο της προστακτικής του **Ενεστώτα** της ίδιας φωνής.
- **πεφόβημαι** : το **β' ενικό** πρόσωπο της οριστικής του **Παρατατικού** της ίδιας φωνής.

Γ3.β. «Οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν ὑποστάντες Μήδους καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὀρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμη τε πλέονι ἢ τύχη καὶ τόλμη μείζονι ἢ δυνάμει τόν τε βάρβαρον ἀπέωσαντο καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά. Ὡν οὐ χρῆ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι.» (4 μον.)

- Να εντοπίσετε τρία (3) **παραθετικά** και να αντικαταστήσετε τον κάθε τύπο στον **θετικό** βαθμό.
- Να εντοπίσετε έναν (1) τύπο **ενρινόληκτου ρήματος** της **πρώτης συζυγίας** και να γράψετε γι' αυτό: το **α' ενικό** πρόσωπο της **οριστικής** του ενεργητικού **Μέλλοντα**.

Μονάδες 10

Γ4.α. Να **αναλύσετε** τη **μετοχή** στην αντίστοιχη επιρρηματική πρόταση: (2 μον.)

- «Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευε [...].»

Γ4.β. Να **αναγνωρίσετε** το είδος του ανεπτυγμένου **υποθετικού λόγου** που εντοπίζεται στο παρακάτω χωρίο · στη συνέχεια να τον μετατρέψετε έτσι ώστε να δηλώνει την **αόριστη επανάληψη στο παρόν και το μέλλον**: (5 μον.)

- «νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾶ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἦν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων [...].»

Γ4.γ. Να μεταφέρετε την παρακάτω φράση του ευθέος λόγου στον πλάγιο με εξάρτηση:

- **ὁ Περικλῆς παραινεῖ τοὺς Ἀθηναίους...** (3 μον.)
- «νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν.»

Μονάδες 10

Προτεινόμενος **μέγιστος** χρόνος παραμονής σε κάθε θέμα.

-- Συνολική διάρκεια συγγραφής: **2:50'** (υπόλοιπο: 10' για έναν τελικό έλεγχο)

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ • ΕΡΡΩΣΘΕ